

# HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 47

23. studenoga 2006.

cijena 80 Ft



Foto: Stjepan Balatinac

Karapandžanska crpka



Komentar

**Kada ljubav pobjeđuje**

Ovih dana, u povodu 15. godine od pada hrvatskoga Grada, grada heroja, žrtvovanoga grada, siromašnoga grada, čule su se i riječi kako ljubav pobjeđuje strah. Ova sintagma toliko je široka i ljudska da je možemo primijeniti na ljubav prema djetetu, domu, Gradu, jeziku, ognjištu, domovini ... Kardinal Bozanić izjavio je u Vukovaru, sjećajući se njegovih branitelja, kako „ljubav dokida strah”. Jer kako bi inače bilo moguće da se jedan miran panonski grad, pomalo pospan na granici svjetova i civilizacija pretvori u bedem koji se tri mjeseca odupire napadima iz zraka, kopna, vode, prodorima ... Sjećam se tih ne tako davnih godina kada smo u hrvatskom učeničkom domu u Ulici Furdo s nevjericom slušali priče onih koji su napustili svoje domove. Nismo mogli zamisliti da je to tu negdje, nekih šezdesetak kilometara od nas. A onda se čulo tiho: Vukovar je pao. Gledali smo slike i snimke svjetskih novinskih kuća, s raspojasanim i bahatim figurama koji ni tada nisu shvatili kako ljubav nadvladava strah.

Danas, 15 godina poslije, toliko se toga dogodilo. Izgubljena djeca još nisu pronađena, sinovi, muževi, majke, braća .... Djeca su odrasla, političari umrli ili ostarjeli, a nekadašnji ratnici su u Haagu ili u zatvorima. Oni koji su branili Vukovar uzgajaju konje i jabuke na slavonskim ravninama, i bole ih udarci koje su im zadali oni koje su branili. Ali oni znaju, za razliku od njih, kakav je to osjećaj kada ljubav pobjeđuje strah.

Brzo zaboravljamo, ali ne i oni koji su branili svoj dom. Jedan novinar, Vukovarac izrekao je poznatu rečenicu: „Grad – to ste Vi”. Oni koji osjećaju ljubav, ne osjećaju strah. Oni znaju kako sve ovisi o njima samima, i da je i ponos i bol njihov.

„Hodočašće hrvatskoj slobodi” dolazi u pravi čas. Ako jako volimo ili ljubimo dijete, vrt, grad, jezik, rod, ako ga ljubimo prije i iznad svih drugih, ako volimo, poštujemo, čuvamo naše, sami zbog sebe i za sebe, onda se nemamo čega bojati. I sutra će nas biti na ovim prostorima. Kažu kako su obični ljudi junaci. To su oni koji žive, rade svoj posao, sa svom ljudskošću, i koji u teškim i iznimnim trenucima pokazuju svoju veličinu. Svojim postupcima koji su za druge zadivljujući, a za njih tako obični i prirodni – pišu povijest. Oni se izdižu iznad svakodnevnog bahačenja, veza i vezica, nerada ... Oni se razlikuju od onih koji ne vjeruju niti ljube, onih kojima je na umu u prvom redu vlastita ugoda. Oni ljube Grad, narod, jezik, vjeru, povijest, dijete, vrt, svijet ...

*Branka Pavić Blažetin*

**„Glasnikov tjedan”**

U tjednu koji je iza nas još smo, bar kuloarski, analizirali događanja s Dana Hrvata u Pečuhu, sređivali dojmove i donosili zaključke, naravno, svatko iz svoga kuta gledanja.

Sredinom tjedna radovali smo se pobjedi hrvatske nogometne vrste izbornika Slavena Bilića. Tugovali smo u petak, otišla je legenda mađarskog nogometa, jedan od posljednjih iz lake konjice, Ferenc Puskás. Mediji u našoj matičnoj domovini osvanuli su naslovom „Otišao najbolji europski strijelac svih vremena”, nakon višegodišnje borbe s Alzheimerovom bolešću, u 79. godini života. Godine 1999. Puskás je proglašen šestim igračem 20. stoljeća. Ispred njega samo su Pele, Johan Cruyff, Ferenc Beckenbauer, Alfredo di Stefano i Diego Maradona. Osamdeset i pet utakmica u mađarskoj reprezentaciji s postignuta 84 pogotka. Bio je predvodnik velike i nepobjedive mađarske generacije koja je godinama gazila sve pred sobom, ali se nije okitila naslovom svjetskoga prvaka.

Pečuh se početkom tjedna radovao odluci Vijeća ministara Europske unije koji su stavili točku na i tijekom dobivanja naslova grada Europske prijestolnice kulture. Uz Pečuh taj će naslov 2010. godine ponijeti još dva grada: njemački Essen i turski Istanbul. I u Pečuhu žive brojni pripadnici manjina, multikulturalna sredina u kojoj i danas žive Hrvati koji svoj grad vole nazivati središtem Hrvata u Mađarskoj. Koliko i na koji način će oni



naći sebe u programima Prijestolnice europske kulture, vidjet ćemo u godinama koje su pred nama. Ili će se sva multikulturalnost svesti na pojam „vrata Balkana”.

U Bačkoj su potkraj tjedna održane dvije velike hrvatske priredbe, jedna u Aljmašu, a druga u Santovu. I naše se uredništvo uključilo u santovačke programe obilježivši ih susretom sa svojim čitateljima, 18. studenoga.

U Mišljenju, u neposrednoj blizini Pečuha, održana je Harmonikijada, susret ljubitelja harmonike. Preselila se karavana harmonikaša iz Udvara u Mišljen. Pitamo se ovih dana, prisvajamo li i mi ovu priredbu kao hrvatsku ili ne jer, kažu, kako su harmonikaši uglavnom svirali „balkanske” note.

Počela su razmišljanja o budućim radnjama za utemeljenje županijskih, glavno-gradskih i državnih manjinskih samouprava. Održana su i dva foruma na tu temu: jedan u Baji, drugi u Zali. U subotu, 18. studenoga, zajedno s Vukovarom sjetili su se svi Hrvati u domovini i svijetu 15. godine pada Grada u koji su nakon tromjesečne obrane ušle snage JNA i paravojsne formacije koje su ubile, odvele u zarobljeništvo ljude koji su sa svojim gradom obranili Hrvatsku. Vrijeme prolazi strelovitom brzinom: mijenjaju se odnosi, heroji su na marginama društva bili i ostali, a pogotovo oni koji su prije 15 godina u Vukovaru osjetili kako „ljubav dokida strah”.

*Branka Pavić Blažetin*

**Vukovar, 2006.**

## Županijski forum za manjine



Predstavnici hrvatske manjine na forumu

U Zalskoj županiji, prema registracijama, živi hrvatska, njemačka i romska manjina. Upravo zbog toga Skupština samouprave Zalske županije utemeljila je Odbor za nacionalne i etničke manjine, za čijeg je predsjednika opet izabran László Vajda. Imajući iskustva o manjinskom samoupravljanju, smatrao je važnim da što prije sazove predstavnike manjinskih samouprava, načelnike i bilježnike pojedinih naselja.

Cilj foruma, koji je održan 17. studenog u zgradi Županijske skupštine u Jegerseku (Zalaegerszeg), bilo je sazivanje onih predstavnika raznih organizacija i ustanova koji će ubuduće trebati jako dobro surađivati, a to su manjinske i mjesne samouprave, te bilježnici.

László Vajda pozdravio je sve nazočne foruma, i izrazio zadovoljstvo da je odaziv bio vrlo velik. Spomenuo je kako u županiji ima 74 manjinskih samouprava, od kojih 58 romskih, 12 hrvatskih i 4 njemačke. Naglasio je koliko je važna suradnja između manjinskih samouprava, županije, načelnika i bilježnika. Svi oni moraju biti načisto s novim manjinskim zakonom, stoga je dr. Tibor Varga, pročelnik Ureda javne uprave Zalske županije, govorio je o najbitnijim izmjenama Manjinskog zakona. Prema njemu novi manjinski zakon znatno jasnije određuje položaj i zadaću manjinskih samouprava.

Govorio je o najvažnijim pravima manjinske samouprave u kojem je pravo na peticiju, jačanje prava suglasnosti u svezi s uredbama mjesne samouprave, mjesna samouprava mora osigurati uvjete djelovanja manjinske samouprave. Novi zakon određuje da je obvezatno godišnje četiri puta održati sjednicu, da predsjednik manjinske samouprave mora biti pozvan na zatvorenu sjednicu mjesne samouprave. Manjinske samouprave moraju izraditi zapisnik o sjednicama i poslati ga županijskom uredu u roku 20 dana.

Govorilo se i o sustavu djelovanja ma-

njinske samouprave. Prema novom zakonu, ako se član samouprave godinu dana ne pojavi na sjednicama, njegovo članstvo se ukida. Ako predsjednik protuzakonito postupi protiv njega, može se pokrenuti postupak na županijskom sudu. Manjinska samouprava može imati svoju imovinu, o kojoj se ona sama mora brinuti. Zakonitost djelovanja manjinskih samouprava nadzire ured za javnu upravu. Državnu materijalnu potporu manjinska samouprava dobiva svaka tri mjeseca, i to tako da je godišnja potpora 640.000 forinti. Ta se svota podijeli na četiri jednaka dijela, što do kraja kalendarske godine treba potrošiti. Ugovor o suradnji između mjesne i manjinske samouprave treba sklopiti do 15. siječnja, no one samouprave koje to već imaju otprije, samo trebaju pregledati žele li nešto mijenjati na njemu. G. Varga istaknuo je da u taj ugovor važno je uvrstiti sve točke surađivanja, npr. međusobne posjete zasjedanjima, međusobno potpomaganje. Razvila se rasprava u svezi s odnosom bilježnika i manjinskih samouprava. Postavilo se pitanje, točno na što se misli kada mjesna samouprava mora nuditi pomoć za djelovanje. Na forumu hrvatsku manjinu zastupalo je sedam osoba, naime, mnogi zbog zaposlenosti nisu mu mogli nazočiti, ali je obećano da će se materijal dostaviti svim manjinskim samoupravama.

Predsjednik odbora govorio je o budućim zadaćama prema kojima bi u županiji trebalo utemeljiti predstavništvo manjina u šest sjedišta, preko kojih bi se moglo lakše kontaktirati sa županijom i državom. Prema njemu dobro bi bilo osnovati druge samouprave, koje bi zajedničkim snagama lakše mogle rješavati pojedine probleme.

Odbor će 16. prosinca, već po tradiciji, organizirati Dan manjina, ovaj put u Lentibi, na koji će se okupiti svi predstavnici, kulturne udruge pojedinih manjina županije.

Beta

## Konačno je krenulo



U utorak, 14. studenoga, u općinskim prostorijama u Kotoribi predstavljena je projektna dokumentacija za prometno povezivanje Kotoribe i Kerestura. To isto prije mjesec dana učinjeno je i u Keresturu jer su ova dva naselja kao partneri u projektu zatražila novac EU. On je doznačen keresturskoj mjesnoj samoupravi u visini od 65 milijuna forinti iz fonda EU Interreg III/A, a o čemu je govorio njezin načelnik Lajoš Pavlic. Rekao je kako će od toga novca 33,8 milijuna biti iskorišteno za projekte mosta preko Mure, dodatnog mosta na mađarskoj strani, te 2,5 km duge pješačko-biciklističke staze, također na lijevoj obali Mure, dok novac nije predviđen za međuprostor između mosta i naselja Kotoribe. Kako od 65 predviđenih milijuna, po mađarskim zakonima, može biti utrošeno još svega 15 milijuna forinti, L. Pavlic je naznačio mogućnost da budu utrošeni za spornu stranu, a za što treba postojati suglasnost EU, odnosno njezinih ureda u Mađarskoj. Na natječaj za izradu spominjane dokumentacije javilo se devet mađarskih tvrtki s rasponom ponuda od 9 do 49 milijuna forinti, a izabrana je ona ponuda koju je dala tvrtka Union-Plan d.o.o iz Jegerseka (Zalaegerszeg) čiji je direktor dr. János Farkas predstavio projektnu dokumentaciju. Općinska načelnica Kotoribe Blaženka Zvošec uvodno je govorila o osam godina dugim «papirnatim» naporima za uspostavu takve granične veze kojom će međusobna i dobra suradnja susjeda s obje strane obale još više ojačati. O tijeku izrade dokumentacije obje strane bit će izvještavane svaki drugi mjesec, istaknuo je dr. Farkas. Podršku naporima i projektu dali su skupu nazočni Dražen Breglec, državni tajnik u Ministarstvu mora, turizma i razvitka, te Zvonimir Nađ, savjetnik u Upravi za infrastrukturna pitanja istog ministarstva.

Mladen Grubić



**SAMBOTEL** – Učenici Sridnje stručne škole „Boldizsár Horváth“ u Sambotelu 17. novembra, petak, su se našli na priredbi „Jezični most“ s drugimi sridnjoškolci iz Sambotela, Vašvara, Kisega, a doputovali su za ovu priliku i mladi iz bortanske Dvojezične škole, Sridnje škole iz Gornje Pulje, a i varaždinska gimnazija je imala svoje zastupnike. Kako je rekla pedagoginja hrvatskoga i nimškoga jezika u dotičnoj školi Kristina Glavanić, u programu je bilo jezično naticanje, predstavljanje grada Sambotela i škole na neobični način, europski bife i koncert Tamburaška orkestra iz Čembe.

**HRVATSKI ŽIDAN** – U subotu, 25. novembra, održava se Hrvatski večer. To je, s jedne strane, i dobra prilika da se predstavljaju i domaće grupe, a da pozovu i goste. Kako program izgleda, nastupat će školski tančošci, jačkarni zbor, tamburaši Žice, Židanski bečari, a KUD Čakavci će prikazati novu, zavježbanu Baranjsku koreografiju. Nij isključeno ni gostovanje kulturnoga društva iz Mrkoplja, a dojt će i člani Zviranjka iz susjedne Prisike. Zatim će u balu zabavljati goste Mlada generacija.

**UNDA** – HKD Veseli Gradišćanci poziva na predstavljanje vlašće CD-ploče s božićnim jačkama 25. novembra, subotu. Cedejka je izašla u njegovanju Croatice. U programu nastupaju još dičje kulturne grupe s betlehemske igrani i božićnim tanci. Ovpot se moru kupiti i kalendari za 2007. ljetu s fotografijama mjesnih plesačev. Za predstavljanjem se priredjuje bal s petrovskom Pinkicom.

**KOLJNOF** – Pedagoško usavršavanje za gradišćanske učitelje se priredjuje 1. i 2. decembra. Petak dopodne će se Mirko Berlaković baviti učitelji na temu Gradišćanske jačke, a otpodne Štefan Novak, peljač Kolo-Slavuja, će prikzeti pohodnike dvodnevnoga tečaja. On će referirati i zavježbat i našimi pedagogi Gradišćanske tance. Subota će minuti s bečanskim izletom. Posjetit će se Gradišćanskohrvatski centar, a pogledat će se, naravno, i znamenitosti austrijske metropole. Glavne organizatorice dvodnevnoga stručnoga sastanka su: Koljnofka Ingrid Klemenšić i Edita Horvat-Pauković, savjetnica hrvatskoga jezika u našoj regiji.

## Osnovane manjinske samouprave u Pomurju II.



Članovi manjinske samouprave u Letinji

U **Belezni**, gdje zbog velike asimilacije živi samo mali broj Hrvata, po drugi put se osnovala hrvatska manjinska samouprava. U mjesnoj osnovnoj školi predaje se hrvatski jezik, međutim, iz godine u godinu ta ustanova je na rubu zatvaranja. Otkako djeluje manjinska samouprava i u dječji vrtić je uvedeno zanimanje na hrvatskom jeziku. Naselje dobro surađuje s Donjom Dubravom, onkraj rijeke Mure. Izabrana predsjednica Silvija Lajtman osnovnu školu završila je u dvojezičnoj školi u Budimpešti. Samouprava ubuduće želi još šire veze preko granice, a ako je moguće, nadalje riješiti podučavanje hrvatskoga jezika.

U **Bečehelu** u posljednje vrijeme sve češće gostuju hrvatske kulturne skupine. Možda je to neka zasluga i manjinske samouprave. Ona je ponovno osnovana i za njezina predsjednika izabran je Tibor Kem. Manjinska samouprava ubuduće želi uspješno surađivati s mjesnom samoupravom i s drugim hrvatskim samoupravama te regije.

U pomurskoj regiji Hrvatska manjinska samouprava u **Sepetniku** nova je organizacija. U selo nadomak Kaniži preselili su se Hrvati iz povijesno poznatih hrvatskih naselja. Članovi ove samouprave većinom su podrijetlom iz Serdahela, ali ima ih iz Kerestura i Petribe. Za predsjednika je izabran Zoltan Markač. On i još jedan član dobro govore hrvatski. Prema njemu, u selu ima pedesetak Hrvata za koje se zna. G. Markač načisto je s time da to nije velik broj, ali želja za organiziranjem postoji. Već su i prije četiri godine htjeli osnovati manjinsku samoupravu, ali manjkala je odlučnost. Prigodom izbora 2006. g. sokolio ih je i načelnik da se pokušaju organizirati. Samo-



Prvi put hrvatska manjinska samouprava u Sepetniku

uprava u početku svog djelovanje kani surađivati s drugim manjinskim samoupravama u selu (Nijemci, Romi), te s hrvatskim manjinskim samoupravama iz drugih pomurskih naselja.

U uredu **letinjske** samouprave hrvatski manjinski zastupnici 16. listopada prisegnuli su da će se zalagati za očuvanje materinskog jezika, kulture i tradicije. Među članovima samouprave dvije zastupnice izabrane su ponovno, a troje su novi članovi. Za predsjednicu je izabrana Katica Koncer, koja je zahvalila na povjerenju i obećala da će samouprava nastaviti raditi na uspostavljanju i razvijanju dobrih veza preko granice. Budući da je grad lani potpisao ugovor o uzajamnoj suradnji s gradom Prelogom, Hrvatska manjinska samouprava podržavat će ga u tim težnjama. Zastupnici su već imali svoj prijedlog za prvu priredbu, to bi bio regionalni hrvatski bal početkom prosinca.

U **Pustari**, gdje je tijekom tri mandata djelovala manjinska samouprava, u okvirima mjesne samouprave osnovana je posebna hrvatska samouprava. Za njezina predsjednika izabran je mladi Hrvat, pravnik dr. Stjepan Mađar. On bi ubuduće želio okupljati hrvatski živalj sela i utemeljiti hrvatsku civilnu sferu.

I u **Fičehazu** se prvi put osnovala posebna manjinska samouprava, no treba reći da u selu dobro je djelovala zajednička mjesna i manjinska samouprava. Tijekom nekoliko godina uspjela je ostvariti dobru suradnju s prijateljskim naseljem Donjim Vidovcem. Samouprava je podupirala kulturni život sela, pjevački zbor. Za predsjednika manjinske samouprave izabran je Jože Takač.

beta

**BAJA** – Opće prosvjetno središte na Vancagi u Baji u subotu, 24. studenoga, priredjuje Hrvatski dan – obavijestio nas je ravnatelj Joso Ostrogonac. Izložbu fotografija Dvadeset godina orkestra Čabar u 16.30 otvorit će Zsuzsa Merk Kelemen, ravnateljica gradskog Muzeja Istvána Türra, a u 17 sati umirovljeni učitelj i glazbeni pedagog Stipan Krekić održat će predavanje pod naslovom „Glazbena kultura bunjevačkih Hrvata u Bačkoj“. Sutradan, u subotu, 25. studenoga, u 20 sati priredit će se Čabarov koncert na kojem će nastupiti i nekoliko prijateljskih orkestrara.

Predstavljamo nove načelnike gradišćanskih sel

## Franjo Grubić, poglavar Koljnofa

Hrvat, 51-ljetošnji rođeni Koljnofac, predsjednik Koljnofskoga hrvatskoga društva, u proteklom ciklušu zastupnik u Seoskoj samoupravi, a i dopredsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, od projućega miseca je načelnik Koljnofa. Otac četvero dce i dida jedne unuke je peljao dosad svoju privatnu firmu ku je prikdao sinu da bi u punom stažu djelao četiri ljeti dugo u ovoj vodećoj funkciji.



*Med trimi kandidati ti si pred kratkim izabran za načelnika. S kakovimi obećanjima, perspektivama, plani?*

– Mislim da te plane moramo dalje pratiti ča smo dosidob djelali, va posljednji četiri ljeti. Oni člani koji su bili u samoupravi su skoro svi ostali, tako da svoj posao znadu. Najvažnije je kod mene da se mir postavi va našem selu, ča je bilo, to je bilo. Ja bih to zaboravio, a mi moramo najpr gledati, djelajući za budućnost, za selo, a tako i za naše Hrvate. Spodobno, kot smo to djelali i dosidob. Ako dojdemo do konkretnosti, onda moram reći da neophodno je popravlanje cestov. Imamo neke ulice ke još nisu asfaltirane, onda stranke za pišače isto tako moramo dati obnoviti aš su u jako strašnom, čemernom stanju. Šalno bi mogao reći još i kolca se ne daju porivati na nje. Tote smo si zeli još da bi polipšali naše selo. Meru već kitic čemo posaditi nutri va seli, a i vani sela, da ki se kroz selo odveze, bude vidio da je ovo mjesto va ruka. To su najkonkretniji plani, a zatim čemo pak viditi ča čemo moći od ovih planov načinjiti, koliko čemo imati pinez.

*Polipšavanje se je jur začelo na Općinskom stanu. Koji su to djeli?*

– Za to smo isto naticanje napisali ter dobili, od toga čedu se prozori zminjiti, da budemo mogli malo zašparati na energiji i grijanju. Općinski stan je sela i tamo ljudi djeladu i to moramo gledati da se oni u toj zgradi dobro šperadu. Tako smo prošlo ljet

obnovili i mrtvačnicu, a htli bi oblikovati oko cimitora i veće parkirališće.

*Kad smo kod pinez, kako si Ti zadovoljan s koljnofskim budžetom i s mogućnosti na naticanji?*

– Hvala Bogu, u minuli četiri ljeti smo imali dost dobra naticanja, onda smo dostali dovoljno pinez za naša razna djelovanja, tako od županije kot i od regionalnih izvorov. I sad se tako ufamo da ćemo dobiti neka materijalna sredstva i od Europske unije. Za to imamo i dobroga pomoćnika Matiju Firtla ki je parlamentarni zastupnik, a ujedno i član naše seoske samouprave. Čekamo i nova naticanja, ka znamo napisati, aš bi plane imali kamo bi znali potrošiti još pinez.

*Kad človik dojde simo u Koljnof, zato vidi neke stvari. Vidi da stijena od škole je dost rugotna, da pred kulturnim domom štige nisu u najboljem redu. Uza to se čuje da glavni put koji dili Koljnof i Mali Koljnof zavolj gustoga prometa takaj je za žitak pogibelan, prvenstveno za pišače. Hoće se nešto izminuti u ti točka?*

– Za ovo zadnje se kontaktira jur s dužnosnici ki redidu semafore. To bi morali hitno postaviti jer ovde se neki ljudi vozu jako brzo, a to je dost veliki problem za školare ki ondu idu svaki dan u školu, ali i za starije ljude. Kako smo se dosidob pominali, to bi stalo oko pedeset milijun forintov. Još ne znamo trenutčno odakle bi mogli poiskati toliko pinez, ali dokle to ne bude, žuti semafori čedu pokazati, pak i vozačem čemo morati skrenuti pažnju da se ovde moraju bolje merkat. Ča nalize školskih stijenov, i to čemo dati popraviti, mislim, korak po korak moremo pojti najpr. Imamo dost čuda problemov koji se čekaju na rješenje, nek sve polako. Za sve i onako nećemo imati financijska sredstva, ali čemo i školu meru polipšati. To znam obećati!

*Vaša škola more biti u dogledno vrime druga u Gradišću ka bi podučavala dvojezično. Jur je lani bilo govora za to. Ti bi podupirao ovu ideju?*

– Tako smo planirali da ovo ljet čemo držati za pripreme. Dojduće školsko ljet, mislim, čemo moći mirno početi s dvojezičnom nastavom. Naši učitelji svi se sad uču jur po hrvatski, tako da par rečenic budu znali za osnovu. Idemo na stručne izlete u Petrovo Selo, a i u Santovu su bili pedagogi pogledati školu.

*Kot načelnik i sam si tvrdio da još već kaniš djelati za Hrvatsvo. Koliko znamo, u Koljnofu je sad odibrana još jača hrvatska linija nek prlje. U kojoj točki je potribno znova smisliti ili pojačati djelovanje? (Pokidob si i Ti član ove manjinske samouprave.)*

– Sigurno, moramo naš hrvatski jezik još jače očuvati. A to bi bilo najvažnije, zvana familijov, u školi. Hvala Bogu, sad takovu manjinsku samoupravu su izibrali ljudi ka će sve ovo znati pojačati. Dovoljno je ovde misliti na našega bivšega školskoga direktora Franja Pajrića, uprav tako je došla u samoupravu i sadašnja ravnateljica obrazovno-odgojne institucije Agica Sárközi. Ovde bi mogao spomenuti još i mladjega Gezu Völgyija ki je isto tako zaposlen u školi. Članstvo Mate Firtla i u ovom tijelu je garancija da znamo ov put što smo si izmislili i napraviti. Kako sam rekao, najvažnije je u školi utemeljiti naš hrvatski jezik ter ga počvrstiti s tamburami i plesom. Mi smo na tom da bude i ovo va redbi.

*U Gradišću, Koljnof ima najveć partnerskih kontaktova u Austriji i Hrvatskoj. Kako dalje s timi?*

– Pravoda i nadalje kanimu skupa djelati s našimi partnerskimi seli koje su Gračani, Buševac i Bibinje. Imamo u Austriji puno prijateljev, kamo prvenstveno naši tamburaši idu na nastupe, a oni dojdudu k nam. Dobre veze imamo s Kolo-Slavujom i htli bi se uže povezati s čuvarnicom u Filežu, sa školom u Velikom Borištofu. To moramo sve nekako ponoviti.

*Kako Gradišćanci kažu, nova metla dobro mete. Čez par tajednov ni lako zajti u čisto novi, načelnički žitak. Boriš se, mučiš se? Imaš li poteškoć?*

– Učim se ... To je! Imam još čuda nove stvari ča dosidob nisam vidio. Iako sam bio nutri u samoupravi, a i kot predsjednik Koljnofskoga hrvatskoga društva stekao sam neka iskustva, imam još ča naučiti. Kao nova metla rado bi dobro mesti, ali k tomu se vrime prava. Kolegice i kolege su stvarno dobri, ja sam dosad zadovoljan s njimi i ufam se da čedu oni biti sa mnom isto tako zadovoljni da budemo mogli svi skupa va miru djelati za našu budućnost pak zato da nam bude bolje šlo ovde u Koljnofu. U djelu upravo tako kot i u prijateljstvu ...

–Timea Horvat–





Santovački su Hrvati već nakon objavljenja spomenute vladine uredbe od 30. listopada 1945. godine odlučno istupili za ostvarenje nastave na materinskom jeziku. S tim u svezi roditelji su već 6. studenoga 1945. godine održali sjednicu (...).

Od strane mađarske škole, koju su tada još pohađala i naša djeca, na sjednici su bili nazočni: predsjednik školskog povjereništva Pál Molnár, ravnatelj Ádám Mándy i učitelj József Ács. Prema zapisniku o toj sjednici, koji se nalazi u mjesnom župnom uredu, roditelji su zahtijevali da se u školi naša djeca razdvoje u posebne skupine i da u nižim razredima, dakle od I. do IV., „nastavni jezik bude isključivo šokački”. O nastavi u višim razredima bilo je dva prijedloga. Marin Lipokatić je predložio da „jezik predavanja bude šokački”, a da se tjedno u dva pola dana predaje i mađarski i „ruski toliko koliko zakon propisuje”. Stipan Baltin je predlagao da se cijela nastava obavlja dvojezično „ono što šokački, to i mađarski”.

(..)

Drugi roditeljski sastanak o tom pitanju bio je održan 22. prosinca 1945. godine. Na njemu je sudjelovao i odvjetnik Bariša Velin, rodom iz Santova. Tu su naši roditelji, pozivajući se na uredbu ministra vjere i prosvjete pod brojem 10.030/1945. zahtijevali da župnik Mihály Veres uputi njihovu želju i molbu županijskom školskom nadzorniku i da traži od njega tiskanice za glasovanje.

Odlučan zahtjev, jedinstveno i složno istupanje roditelja i cijeloga hrvatskog stanovništva u selu imalo je presudno značenje za utemeljenje i za dalju sudbinu naše škole. Bez toga bi ta stvar već na samome početku ili nešto poslije vjerojatno propala. (...)

U takvim okolnostima našim prvim učiteljima Stjepanu Velinu i Marku Filakoviću, koji su se – završivši učiteljski tečaj u Pečuhu – vratili u svoje selo, nije bilo tako teško prionuti poslu kao nekim njihovim kolegama koje su s istom zadaćom bile upućene u druga naša sela, gdje su se često suočavale s otporom seoskog vodstva, pa čak i nekih roditelja. U Santovu su naši prvi učitelji dobili potpunu potporu da organiziraju hrvatsku školu, u čemu ih ni

## Utemeljenje i prve godine rada santovačke hrvatske škole

seosko vodstvo nije sprečavalo. Zbog toga su oni, bez prethodnog dopuštenja viših nadležnih organa, i smjeli učiniti prve korake. Naime, županijski nadzornik dr. János Juhász 4. studenoga 1946. godine uputio je u Santovo pismo u kojemu piše da je ministar vjere i prosvjete na temelju uredbe 119.02/1946. IV/a od 18. listopada 1946. godine naredio da upis učenika u novoosnovanim hrvatskim školama treba održati u zadnjem tjednu studenoga. Pozivajući se na tu uredbu, županijski nadzornik javlja da upis učenika u santovačku hrvatsku školu namjerava održati 29. studenog 1946. godine između 9 i 13 sati. Toga je dana nadzornik i došao u Santovo, ali je bio stavljen pred gotov čin. Mogao je jedino zaključiti, što je u zapisniku i učinio, da su učitelji i bez njega obavili upis i da je već 7. studenoga otpočela nastava. (...)

Zastupničko tijelo sela Santova 6. studenoga 1946. godine, dakle na dan upisa učenika, održalo je izvanrednu sjednicu na kojoj je – s prethodnim odobrenjem vodstva (povjerenstva) mađarske škole – donesena odluka da se hrvatska škola smjesti u zgradu tzv. „gornje škole”. Usuglašavanje tog pitanja sa školskim povjerenstvom bilo je potrebno zbog toga što je ponuđena zgrada bila vlasništvo mađarske škole, koja je tada – kako smo već i rekli – bila crkvena, katolička, a hrvatska se škola ustrojila kao državna. Osim toga bilo je potrebno i dopuštenje Kalačke nadbiskupije, što su već prethodno pribavile županijske školske vlasti. Dakle za sjednicu zastupničkog tijela cijela ta stvar bila je već pripremljena, samo ju je trebalo izglasovati.

Time su uglavnom bili osigurani najosnovniji objektivni i subjektivni uvjeti za novu



školu: učionica s potrebnim namještajem, 97 upisanih učenika i dva učitelja: Marko Filaković i Stjepan Velin koji je ujedno bio povjeren da obavlja i ravnateljske poslove.

Tako je – prema izvješću županijskog nadzornika – već sutradan, 7. studenog otpočela nastava. U jednome drugom izvješću pak, koje je sastavio učitelj-ravnatelj Stjepan Velin, stoji da je školska godina od I. do VIII. razreda počela 11. studenoga.

Utemeljenje škole potvrđeno je i dokumentom Ministarstva vjere i prosvjete pod brojem 143661/1946. IV. ü.o., datiranim 20. siječnja 1947. godine. (...) Kako su sve hrvatske škole u zemlji, koje su tada organizirane, tako je i santovačka-u duhu vremena – nazvana „južnoslavenskom”, pa čak – kako je to i u gornjem službenom dokumentu – i školom „s južnoslavenskim nastavnim jezikom”, kakav jezik nikada nije niti postojao. Jasno je da se radi o školi za hrvatsku djecu budući da je srpska škola – kako smo to i rekli – već postojala u selu.

(Iz knjige Marina Mandića: *Santovačka hrvatska škola, Nemzeti Tankönyvtudó, Budimpešta, 1997.*)



Intervju

## Hrvatska matica iseljenika prati životne potrebe Hrvata i u manjinskom i u iseljeničkom području

Sredinom listopada u dvodnevnom posjetu Republici Mađarskoj i Hrvatima u Budimpešti i Kukinju boravila je Katarina Fuček, ravnateljica Hrvatske matice iseljenika, gdje se sastala s voditeljima hrvatskih ustanova u Mađarskoj i nazočila svečanosti „Najselo“ Kukinj 2006. Iskoristili smo njezin boravak među nama za kratak razgovor.

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin



*Dva dana među Hrvatima u Mađarskoj kako je doživjela ravnateljica Hrvatske matice iseljenika? Prvi put ste u Mađarskoj u ovoj funkciji?*

Hrvatska matica iseljenika želi posvetiti jaču pozornost životnim pitanjima od interesa manjina, želi biti otvorena i za druga pitanja osim čisto kulturnog izražavanja. Želimo svojim novim ustrojem osigurati iznalaženje načina u snalaženju za rješavanje nekih drugih potpora. Svoj posjet Hrvatima u Mađarskoj iskoristila sam da upoznam njihov način života te za susret s njihovim predstavnicima kako bismo dotaknuli najbitnija pitanja od njihova interesa, te u tom smislu želimo oblikovati suradnju između Hrvatske matice iseljenika i Hrvata u Mađarskoj.

*Otkada ste Vi na čelu Matice, došlo je do stanovitih strukturalnih promjena u ustanovi na čijem ste čelu.*

Hrvatska matica iseljenika nije statična, nego dinamična ustanova, pa treba pratiti životne potrebe Hrvata i u manjinskom i u iseljeničkom području. Osjetili smo potrebu za određenim strukturalnim promjenama u organizacijskom smislu kako bi određena

pitanja dobila bolju pozornost te kako bismo preko novih pojedinih odluka mogli više učiniti na pojedinim područjima. Utemeljili smo samostalni Odjel za kulturu i Odjel za obrazovanje, utemeljili smo, slijedeći nova područja i potrebe, Odjel za informacijsku potporu iseljeništvu, što znači koordinaciju svih potreba hrvatskih iseljenika u hrvatskome pravnom sustavu, a i objedinjavanje potreba ili manjina ili iseljene Hrvatske. Objedinili smo i nakladnički odjel u jedan odjel kako bi se još više usredotočili na izdanja koja su od interesa, a idemo i u nove projekte nakladničkoga karaktera, kao što je Iseljenički leksikon koji će na najvećoj stručnoj i znanstvenoj razini obraditi sva pitanja i problematiku hrvatskog iseljeništa kao jedan od osnovnih i važnih elemenata i hrvatske povijesti, i hrvatskog života, i hrvatske države. U tom smislu doći će do izražaja i druga pitanja i programi na kojima ćemo inzistirati kako bismo stvorili što čvršće spona s Hrvatima izvan Hrvatske.

*Kada baratate s terminima manjina i iseljeništo, kako se prema tim terminima odnosi Hrvatska matica iseljenika onda kada treba pomoći i jednima i drugima?*

Moramo krenuti od imena Hrvatska matica iseljenika i činjenice kako su ljudi navikli na taj naziv, ali ja uvijek ističem kako je to područje djelatnosti s Hrvatima izvan Hrvatske. A Hrvati izvan Hrvatske su svi, svi oni koji se osjećaju Hrvati i koji rade na tom pitanju da se osjećaju Hrvati, njeguju hrvatski identitet. Isto tako u Hrvatskoj matici iseljenika postoji Odjel za koordinaciju rada s Hrvatima izvan Hrvatske, s hrvatskim manjinama. Dakle, manjine u našim programima imaju značajni prostor, te žive i razvijaju se na prostorima koji su u blizini Hrvatske, pa su one uvijek i u fokusu našega interesa, pozornosti i djelovanja. Hrvatska ima vrlo rasprostranjenu i brojnu dijasporu i iseljeništo, 3,5 milijuna Hrvata živi izvan Hrvatske u različitim zemljama, različitim kulturama, perioda u kojima su se ljudi iseljavali, što sve na svoj način iziskuje poseban pristup. Hrvatska matica iseljenika nema materijalna sredstva niti je to njezin zadatak, niti nju treba tako shvaćati. Ona treba promatrati taj prostor i potencirati najbitnija pitanja prema svim drugim institucijama, prema hrvatskoj državi

u donošenju kvalitetne strategije prema Hrvatima izvan Hrvatske. Moramo raditi na tome da su svi Hrvati sastavni dio hrvatske države, hrvatskoga društva i Hrvatske u cjelini. To je novi pogled i promjena dosadašnje poimanja istog pitanja što želimo zastupati.

*U Mađarskoj ste se sreli s predstavnicima Hrvata. U razgovorima što su Vam oni sugerirali, čime su Vam se obraćali i što je ono što ste Vi zabilježili i što želite sugerirati dalje prema nadležnima?*

U svim hrvatskim zajednicama problemi su slični, slične su potrebe, tako da i zajednica Hrvata u Mađarskoj nema drugačije potrebe. Oni su isticali svoje prioritete, nastojanja očuvanja hrvatskoga jezika, problemi nastavnoga kadra, materijalnoga pristupa i pomoći pri obnovi pojedinih ustanova. Tu se hrvatska država uključuje na odgovarajući način, želeći ipak uravnotežiti tu potrebu tamo gdje ona nije do kraja izražena. Bilateralni razgovori bitni su; na temelju njih i hrvatska vlada pomaže gdje može. One zajednice koje imaju riješeni svoj manjinski status, imaju potporu svojih zemalja, što je prednost u odnosu na one hrvatske zajednice koje to nemaju. Ne smijemo se zatvarati u sebe, niti stvarati geta, nego gledati prostor kako ćemo se međusobno povezivati i međusobno pomagati. Dojam mi je na temelju boravka među Hrvatima u Mađarskoj i razgovora s njima da oni osim svakodnevnih životnih potreba i problema imaju pretežito sredene situacije u vidu svoga funkcioniranja, obnašanja svojih potreba u granicama realnosti, a gdje i na koji način kvalitetnije možemo poduprijeti pojedine stvari, naravno, da ćemo tamo gdje za to postoji potreba uključiti hrvatske ustanove i tražiti da se maksimalno podupru određeni projekti i riješe određena pitanja ako za to postoje mogućnosti. Otvorena smo institucija za prijedloge i za sve ono što je u interesu Hrvata izvan Hrvatske. Identitet se čuva u obitelji. Roditelji moraju imati osjećaj da su Hrvati i unatoč svemu i okolnostima koje nisu uvijek najpogodnije motivirati svoju djecu i odgajati svoju djecu da govore hrvatski. Škola sama nije dovoljna, integracija je životni tijek koji ne možemo izbjeći, ali ona ne smije biti prepreka očuvanja hrvatskoga jezika i izričaja.



Iz jugoslavenskih dokumenata o revoluciji 1956.

## Partija se raspala – Mikojan i Suslov cijelo vrijeme u Budimpešti

Sovjetsko vodstvo s ministrom vanjskih poslova Anastasijem Mikojanom i Suslovom na čelu cijelo vrijeme mađarske revolucije zadržavalo se u Budimpešti. O mađarskim događajima imali su slično mišljenje kao i jugoslavenski veleposlanik Dalibor Soldatić, koji je s mađarskim vodstvom održavao prisne kontakte, a kao takav bio izvanredno dobro informiran, jednako tako i sovjetski vrh. Što nas i ne čudi, naime, mađarsko vodstvo željelo je dobiti političku podršku Titove Jugoslavije, a pomišljalo se čak i na vojni savez s Jugoslavijom.

Soldatić 29. X. javlja (broj telegrama 543): „Danas Mijatović razgovarao s Marošanom, članom PB-a koji mu je dao sljedeću izjavu i ocjenu situacije. Partija se raspala, praktično ne postoji, sindikat ne postoji. Ako se borba nastavi, sve više dolaze do izražaja reakcionarne snage. Ima pojava izbacivanja komunista iz revolucionarnih komiteta Segedin, Solnok itd. (u nekim mjestima komunisti prelaze u ilegalnost). Po njegovom mišljenju sovjetske trupe u sadašnjoj situaciji su neophodne, dok se ne sredi stanje u vojsci i dok se ne organiziraju novi odredi Narodne milicije od revolucionarnih snaga. Vlada nema nikakvu garanciju, odnosno kontrolu nad unutrašnjošću zemlje. Ne postoji Ustanička vlada za cijelu Mađarsku ali postoje komiteti za pojedine kvartove. U organiziranju i vođenju sadašnje organizirane oružane borbe učestvovali su i učestvuju viši časnici i, u cjelini situacija je vrlo neizvjesna i kritična. Nju otežavaju Savjet sigurnosti, te američka i engleska propaganda. Stav Radio-Moskve, Pravde i čehoslovačke propagande djeluju štetno i raspiruju antisovjetska raspoloženja, stimuliraju šovinističko nacionalne tendencije. Sadašnja Vlada po njegovom mišljenju, ako se održi, garantira ostvarenje i provođenje socijalističkog programa bez obzira na izvjesne koalicijske elemente njenog sastava.

Mikojan i Suslov na kraju saglasili su se da se ustanak u Budimpešti ne može ocijeniti kao profašistički i kontrarevolucionarni u cjelini, bez obzira na reakcionarne elemente koji, koristeći sveopći bunt naroda, bore se protiv socijalizma. On smatra da vodeći ljudi moraju primiti na sebe odgovornost za politiku koju su vodili od 1948. do danas, a oni danas svi peru ruke. (...) Skrećemo pažnju da Marošan odražava mišljenje većine u CK koji zauzima negativan stav u odnosu na Nađevu grupaciju.”

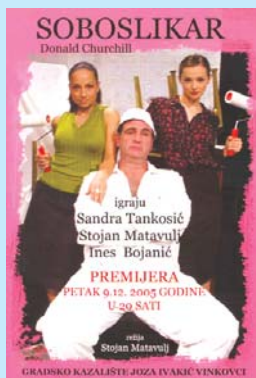
Iz gornjeg izvještaja jasno se vidi da su Imrea Nađa članovi Centralnog komiteta napustili, što više, prema njemu su se čak i odbojno odnosili. No Tito je još u ove dane podjednako pružao podršku Nađu i Kadaru, a na kraju opredijelit će se za ovog drugog komunističkog vođu, naime, Nađ prihvatit će višepartijski sustav, što je prema mišljenju jugoslavenskog vodstva bilo već i previše, otišlo se predaleko. Uvođenje višepartijskog sustava značilo bi kao primjer i za druge socijalističke zemlje unutar tabora te i izvan, u samoj socijalističkoj Jugoslaviji, što bi dovodilo do raspada samoga socijalističkog ustrojstva. Od toga su s pravom strahovali svi komunistički lideri. Pored svega toga mađarski ustanici tražili su i istupanje iz Varšavskog pakta, što za jugoslavensko vodstvo također nije bilo prihvatljivo, no ne i tako zahtjev da Mađarsku napuste sovjetske trupe, što je naišlo na razumijevanje od strane jugoslavenskog vodstva. No, pošto će se Tito i Hruščov nagoditi na Brijunima, a sam jugoslavenski vođa će olako prihvatiti ideju o drugoj intervenciji sovjetskih trupa, stvar se barem iza kulisa raščistila. Zamisao Nađa i članova njegove Vlade (Izvršnog odbora) postat će pusta iluzija da spas mogu naći u Jugoslavenskoj ambasadi dobivanjem azila od 4. studenog.

(Nastavit će se)

Đuro Franković

**PEČUH** – U Hrvatskom kazalištu 15. studenoga 2006. godine gostovalo je Vinkovačko gradsko kazalište „Joza Ivakić” s komedijom Soboslikar. To djelo poznatog autora Donalda Churchilla i redatelja Stojana Matavulja predstavljeno je pred širokom publikom. Iznimno nadarena mlada glumica Ines Bojanić u predstavi je glumila prevarenu ženu koja zavodi muža muževe ljubavnice. Glavne likove tumače još Stojan Matavulj i Sandra Tankošić. Poznati vinkovački glumci svojom vrhunskom glumom izazvali su pravu senzaciju u pečuškom Hrvatskom kazalištu. Srednjoškolci, studenti kroatistike, a i ostali gosti iz raznih hrvatskih naselja doista su uživali u predstavi.

Renata Božanović



**PEČUH** – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe i Osječkog ogranka Matice hrvatske, 15. studenoga predstavljena je knjiga Josipa Cvenića pod naslovom Obrnuto prepisivanje. Nakon otvaranja i pozdravnih riječi predsjednika Miše Heppa, zainteresirani su mogli čuti razgovor s piscem. S autorom je razgovarala Mirta Bijuković. Kao što smo iz razgovora doznali, knjiga je prvi put predstavljena pečuškoj publici. Josip Cveniće, inače, čest je gost u Pečuhu gdje u raznim oblicima neprekidno surađuje s Hrvatskim klubom Augusta Šenoe i s odjelom za kroatistiku na Pečuškome filozofskom fakultetu. Istog dana u Hrvatskome klubu otvorena je fotoizložba Lane Jovanovac iz Osijeka. Izložba se može posjetiti do 28. studenoga, svakog radnog dana od 12 do 17 sati. Kao što gospođa Sablić reče, iza svakoga se fotografskog zapažanja mlade fotografkinje krije posve neobična i duboka tetovaža. Mlada fotoautorica prikazuje osoban pogled na svakodnevno. Njezine fotografije otvaraju prostore koji žude, uživaju, žele, koji su zahtjevni, brzi i nepredvidivi, ali i usamljeni, lomljivi. (r. b.)

### Trenutak za pjesmu

Josip Gujaš Đuretin  
(1936. – 1976.)

#### Da se odreknem

Da se odreknem  
ovoga govorenja  
plano bih živim plamenom

da se odreknem  
svojih još neizrečenih pesama  
reči bi me zadavile

da se odreknem  
ljubavi  
od suše bih skapao

da se odreknem  
žene  
postao bih pustinjač  
što se kroz ceo život  
sa žudnjom bori

da se odreknem  
roditelja  
vedro nebo bi me ubilo  
gromom

da ne kažem  
što mi na srcu leži  
postojat bih prestao



Iz povijesti hrvatskog tiska u Mađarskoj

### Otvoreno pismo predsjednika SHM Árpádu Gönczu, Józsefu Antallu i Györgyu Szabadu

U ime Hrvata u Mađarskoj molim Vas da osudite jugoslavensku vojnu agresiju u Sloveniji i Hrvatskoj. Molim to od Vas kao mađarski državljanin, odnosno kao predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj. Znam da je agresor – Jugoslavenska narodna armija – ne vodi računa o broju žrtava i ne uzima u obzir one interese koji se razlikuju od njenih ciljeva, dakle sve ono što je neotuđivo i demokratsko pravo svih naroda pa i Hrvata. Vi pak, rukovodioci moje domovine, ispoljavate hladnu suzdržanost i zaboravljate pružiti prijateljsku desnicu i pomoć neposrednim susjedima, onima s kojima smo imali zajedničku povijest. Donošenju prave ocjene pripada i to što se ne može ne uzeti u obzir interese mađarske manjine u Vojvodini. Međutim, nijedna manjina ne može biti ni za koga sredstvo, koje netko u svojoj političkoj praksi – za svoje sebične i sumnjive ciljeve – može manipulirati ili koristiti ga za ucjenu. Ipak u našem slučaju, Vaša pomoć bi služila primjerom koji bi mogli i drugi slijediti. Zajednička volja i stvar hrvatskog i slovenskog naroda koja je i stvar tamošnjih narodnosti pa i mađarske manjine ne smiju se zapostavljati. Po mojoj ocjeni Republika Mađarska bi shodno svojoj dosadašnjoj praksi trebala pružiti podršku demokratskim nastojanjima i težnjama naroda i zalagati se za njihova neotuđiva prava. Refleksi odugovlačenja i neaktivnosti mogu uništiti te dvije nedavno rođene demokracije, ako ih demokratske države svijeta ne priznaju i neće im pružiti podršku. Uzdam se u Vašu razboritost u revidiranju Vašega stava.

Sa šovanjem: *Đuro Franković*  
Hrvatski glasnik 4. VII. 1991.

**RIJEKA** – Znanstveni skup 7. riječki filološki dani i ove se godine održao u Rijeci od 16. do 18. studenoga, okupivši velik broj kroatista iz Hrvatske i inozemstva, s hrvatskih sveučilišnih središta te kroatiste iz Europe. Trodnevnom znanstvenom skupu sudjelovao je i Stjepan Blažetin, predavač na Odsjeku za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Pečuhu, te lektorica istog Odsjeka Katja Bakija. Blažetin je izlagao na temu „Kiklop” Ranka Marinkovića na mađarskom jeziku, a Bakija je govorila o temi propasti Dubrovačke Republike u 'pjesanci' „Cvijeta” Orsata Meda Pucića.

## Sjećanje na listopadske revolucionarne dane 1956.

Bili smo na samom početku 1956./57. školske godine kada je jesenje doba već bilo u iščeznuću, a pro hladni vjetrovi nagovještavali skoriji dolazak zime. Mjesec dana je prošlo kada navrših svoju devetnaestu, u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj gimnaziji i učiteljskoj školi, dakle na završnoj, četvrtoj godini.

Dan 23. listopada osvanuo je uobičajeno kada je srednjoškolska mladež iz Dačkog doma u Munkácsyjevoj 15, preko Körönd (danas Kodály körönd) krenula da bi navrijeme stigla na predavanja, u školske razrede na Trgu ruža. Već smo usputno zamjećivali veći broj ljudi koji su pojedinačno i u grupicama žustro prelistavali ranijutarnji mađarski tisak i uz energična gestikuliranja raspravljali o nama nepoznatim zbivanjima i trenutačnom stanju velike politike. Uistinu smo već i mi već ranije načuli o nekim, u to vrijeme prema državnim vlastima ne baš legalnim sastancima i dogovoranjima nekih studentskih krugova, o Petőfijevu krugu u Budimpešti, ali mi, kao politički «žutokljunci», ni posumnjali nismo kakvi se oblaci približavaju nad cijelom Mađarskom, i što je zapravo natoliko uznemirilo građane da su intuitivno, povedeni nekom čudnom inspiracijom, smjelo i odvažno stupili u, možda i za mnoge njih same, još konkretno nepojmljive, čak i tragične žrtve ubirući, povijesnu kolotečinu narednih listopadskih dana.

No, ni prijepodneva predavanja nisu protekla svakodnevnim glatkoćom i odgovarajućom pozornošću na satima, naime, s nastavnicom pedagogije i logike, Irinom Dorogin, povelj smo razgovor sasama u drugom smjeru, i to o predstojećem izletu, odnosno usavršavanju u praksi, «hospitiranju» u školama naših baranjskih sela, a što je za nas jedanaestoricu izazvalo izuzetnu znatiželju. Špomenuvši taj, prema 28. broju početnika učiteljske,

«prepe» u 1953-oj – podrugljivo nazivanih «Makarenkovića» – B. razreda, na žalost, zbog nastupajućih sudbonosnih, krvavih događaja nismo doživjeli putovanje u Pečuh. Osim navedenih, baš kao da su i nastavnici pa i odgojitelji, s nama zajedno, naslućivali neke nesvakodnevne, nepredviđene događaje koji su nas sve zajedno naveli na razmišljanja o nastalom općedruštvenom stanju. Naime, završetkom nastave – vraćajući se u dački dom – na svakom koraku su nas očekivale neke neuobičajnosti, a koje su nas, nekolicinu «starijih» đaka, s neopisivom znatiželjom, magnetski povukli na budimpeštanske ulice, na kojima su u svim njihovim širinama, bez tramvajskih te ikakvih vozila, prolazile i poput košnice vrvjele, demonstrirajuće mase ljudi.

Danas, već ni samom mi nije poznato kako smo – neki od nas – stigli na Rákóczijevu, Kossuthovu ulicu, pa čak i do Parlamenta, te budimskogga Bemova trga, odnosno konačno na prostrani Trg junaka, gdje nas je dočekala poput morskih valova gibajuća nepregledna, od više stotina tisuća ljudi uzbukana i poput risa razdražena masa svijeta. Ta, još nikada neviđena množina djelovala je zastrašujuće. Naime, s uzvišenog pijedeštala, državnih vladajućih komunističkih dužnosnika i njihovih saveznika koji su tijekom prvosvibanjskih, četvrtotrvanjskih i sedmolistopadskih «nacionalnih» praznika, preko mikrofona izricali svoje tobožnje pozdravne, demagoške govorancije, tada su se ispred raspojasane svjetline, oglašavali jednostavni ljudi, stariji i mlađi, oduševljeno i borbeno naglašavajući svoje davnašnje težnje, oslobođenje ispod vladajućeg tiranstva komunističke ere, osamostaljivanje socijalističke Mađarske, ponovno uvođenje nacionalnog praznika 15. ožujka i drugo.

(Nastavit će se)

Marko Dekić



*Bogatstvo ...*

*Stjepan Sabovljević s naraštajem koji je završio 1958. godine  
santovačku hrvatsku školu*

## Undanci u Međugorju, Dubrovniku i Mostaru



Vjernici sela Unde su treći vikend oktobra otputovali na hodočašće u Međugorje. Ovo malo naselje se nalazi med planinama Hercegovine i glasovito je po cijelom svitu po tom da se ovdje ukazuje Divica Marija, od 24. junija 1981. ljeta sve do danas. Prema riči svidokov, Gospa Mira poziva človičanstvo na molitvu i mir. Undanci su 20. oktobra, petak, išli gori na Podbrdo, na mjesto ukazivanja, a zatim na svetu mašu. Drugi dan nam je stao na programu predivan povijesni grad Dubrovnik, ča je kulturno i prosvjetno središće cijele južne Dalmacije. Uvečer je nas zopet čekala maša u Međugorju, i tako, počvršćeni u vjeri, smo se ganuli prema Križevcu. Polag toga da smo cijeli dan hodili, još nismo čutili da smo trudni, a za dugim pišačenjem u škurini smo još uspjeli dospiti do samoga vrha i svetoga mjesta. Treći dan se je začeo svetom mašom, zatim smo se, s teškim srcem, lučili od Međugorja pak smo nastavili put do Mostara. Po Starom mostu poznati varoš gizdavo čuva svoju vridnost i simbol grada. Veliki majstori su ga zidali 1566. ljeta, koji je srušen za vrime boja (1993.), dokle je pred dvimi ljeti zopet postavljen. Glavni organizator u doživljaji punoga izleta je bio Štefan Kolosar, predsjednik undanske Hrvatske manjinske samouprave, ki na žalost zavolj zdravstvenih poteškoć nij mogao dojtj s nami, ali komu i oput zahvaljujemo!

Tereza Kiš



## Povratni pohod četarskih školarov Kupljenovu

Kudovce Hruševac Kupljenski je lanjsko ljeto dopeljalo do Hrvatskih Šic. Iz toga kontaktiranja se je potom izniklo prijateljstvo med četarskom školom (ku pohadjaju i šički osnovnoškolar) i obrazovno-odgojnom ustanovom u Kupljenovu-Luki, polag grada Zaprešića. Pokidob je hrvatska delegacija na protulice gostovala u Gradišću, do povratnoga pohoda je došlo 27. oktobra, petak. U delegaciji od 50 putnikov su bili svi oni školar ki se uču po hrvatski, a i učiteljice hrvatskoga jezika ter, naravno, i direktorica osnovne škole Magda Horvat-Nemet. Zanimljiva joj je bila inicijativa da pozove i roditelje od učenikov I. razreda ter, naravno, i političare, kot i novinarku vašega lista. Školski skup su tako odsprohodili u Hrvatsku i načelnik Hrvatskih Šic László Kovács kot i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Gornjem Četaru Jožef Šaler, a i predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Narde Kristina Glavanić.

Prerano se je začeo dan za one izletnike ke je zadnji oktobarski petak uputio u matičnu zemlju. Kilometari su bižali pod kotači autobusa, a dolazak u nepoznati kraj ipak nij bio tako frižak kako smo mi na to najpr računali. Okolica, u susjedstvu grada Zaprešića, nas je spominjala u cjelini na kraje oko Monoštra (Szentgotthárd) kade živu Slovenci. Raštrkane hiže, male brižuljke, lipo uredjene grunte, vinograde je kasnojesensko sunce znamda još i pozlatilo. Pred školskom zgradom je nastala halabura, pašćenje dice i vikanje kad se je dopeljao naš autobus u usku ulicu. Objamljenja, kušci, smihi, topla rukovanja – sve su to bili mali znaki da ove ljude veže nit iskrenoga prijateljstva. Polag obiljnih stolov su Stjepan Đurinski, načelnik općine Hruševac Kupljenski, ter ravnateljica osnovne škole Kupljenovo-Luka Jadranka Kekelj pozdravili goste. Zatim su u po starosti podiljeni grupa s domaći školar ki su skup, ekstar održane hrvatske ure. Na velikoj pozornici športskoga placa pak su se s kulturnim programom predstavili tako domaćini kot i Gradišćanci. Nevjerojatno kako su se mješćani pobrinuli i pazili na to da svaki školar u paketu dostane dar-knjigu na hrvatskom jeziku, a da se ni njevi sprohodniki ne vraćaju domom s praznimi rukami. U Zaprešću smo pogledali novu sridnju školu Bana Josipa Jelačića, u koj podučavaju dijake na devet različita zanimanja i morali smo se začuditi kako je ustanova moderna, vrhunskom tehnikom opremljena. I četarskim učenicam se je jako vidila škola ter nij samo jedna rekla da bi se ovdje rado učila dalje. U srcu prekrasnoga parka u negdašnjem Jela-čićevom dvorcu je nas dočekao objed, onde su se nam pridružili i predstavnici Zaprešića, med njimi



Direktorica gornjočetarske osnovne škole Magda Horvat-Nemet (sliva) je predala domaćoj ravnateljici osnovne škole Jadranki Kekelj pločicu prijateljstva

i Vladimir Cvetko, predsjednik gradskoga vijeća ki je uz ostalo rekao: „Grad Zaprešić ima otvorena vrata za sve naše drage prijatelje, bilo otkud su oni. Mi imamo iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije još varoš s kojimi suradjujemo, a ljetašmo došli i do suradnje u Nimškoj kot i s vami, Gradišćanci u Ugarskoj. Mi ćemo svenek biti veseli i presrični kad vaša dica dojdju da upoznaju, iako nisu rođena ovdje, jedan dio svoje pradomovine i kad se budu družila s našom dicom.” Novi dvori su držali još daljnja presenečenja, kade su dica mogla isprobati golfsko igrališće, a uz stručnu pratnju su mogli još pogledati Jelačićevo jerbinstvo iako se je jur gusto zaškurilo. Zbogomdavanje kot vik i oput je teško spalo, ali do sljedećega spravišća se ne čeka dugo. Kako su se školske ravnateljice dogovorile, na protulice će se prijatelji znova strefiti u Gornjem Četaru, a kako se planira, to će jur biti večdnevno gostovanje hrvatskih tovarušov u Gradišću. -Timea Horvat-



Ura hrvatskoga jezika je bila za svakoga poseban doživljaj



Domaći školar su sa znatiželjnošću sprohadjali zgoditke



## Iz lukoviškoga kraja

Od početka nove školske godine Nora Varga-Kečkeš povjerena je ravnateljica lukoviške osnovne škole. Podrijetlom je iz Šikloša. Godine 1983. diplomirala je na Sveučilištu Janus Pannonius u Pečuhu, postala je nastavnicom zemljopisa i biologije. Od rujna ove godine pak radi u Lukovišću. Godine 2005. ponovno je diplomirala, na Tehničkom fakultetu u Budimpešti, na smjeru voditelj javne prosvjete.

Ona mi je dala ove informacije o pokretanju nove, 2006./07. školske godine:

– Osim hrvatskoga jezika, koji se predaje tjedno u četiri sata, naša djeca imaju mogućnost učiti i njemački i engleski jezik. Naš nastavnički zbor smatra da djeci već u osnovnoj školi treba pružiti što šire mogućnosti da nakon 8. razreda počinju svoje školovanje s istim izgledom kao gradska djeca.

– Mi smo članovi Glazbene škole „Béla Vikár” iz Barče. Tjedno dva puta dolazi tri nastavnika podučavati naše đake. Osim solfeža, imamo po jedan razred za trubu, violinu, sintetizator i frulu. Ponosni smo na to da polovina naših đaka pohađa glazbenu školu.

– Budući da ne smijemo zaboraviti naše korijene, veliku pozornost obraćamo na njegovanje narodnih običaja.

Nastavnik Lenart Traum iz Pečuha dolazi tjedno jednom i folklorasima podučava narodni ples. Tamburaše pak podučava Tibor Kedveš iz Starina. Osim toga na satima plesa, drame i narodopisa djeca se upoznaju s plesovima i običajima Hrvata iz Mađarske, osobito iz Podravine.

– Lani je obnovljen naš dječji vrtić jer je samouprava na natječaju za to dobila pet milijuna forinti, i tako smo na početku ove školske godine s obnovljenim vrtićem i novim igračkama dočekali 40-ak dječice.

Sljedeće godine obnovit će se škola jer je samouprava dobila na natječaju 35 milijuna forinti za ovu svrhu. Od toga će biti obnovljen krov, prozori, vrata i električna mreža.

– Mogu reći da nas samouprave četiriju sela, Lukovišća, Novog Sela, Brlobaša i Potonje, maksimalno potpomažu. O tome svjedoči i to da su namještajem opskrbili jednu učionicu i u zbornicu.

Anica Popović

## Sjećanje na preporoditelja bačkih Hrvata

**U glavnoj organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 18. studenog, u Aljmašu je održan već tradicionalni Spomen-dan Ivana Antunovića, biskupa i preporoditelja bačkih Hrvata, koji je rođen 19. lipnja 1815. godine u Kunbaji, a umro 13. siječnja 1888. u Kalači, gdje je i pokopan. Uz Aljmašane, prije svega članove Hrvatske samouprave i kulturne udruge bunjevačkih Hrvata, svojom nazočnosti spomen-dan su uveličali i gosti iz drugih hrvatskih naselja: Baje, Kačmara, Kalače i Čavolja.**

Po običaju, prisjećanje je započelo polaganjem vijenaca kod spomen-ploče postavljene na župnom uredu, kakva je 2001. g. postavljena i u Kalači povodom 125. obljetnice njegova imenovanja za naslovnog biskupa. Nakon pjesme Kolo igra, tamburica svira, Zorica Bende odrecitirala je pjesmu Ante Evetovića Miroljuba pod naslovom Ivi Antunoviću. Prigodni govor o životu i djelu Ivana Antunovića održala je predsjednica Hrvatske samouprave Valerija Petrekanić Koszó, naglasivši uz ostalo kako trebamo nastaviti njegovo djelo, održati te jačati hrvatsku nacionalnu svijest i ponositi se svojim bunjevačkim podrijetlom.

Nakon toga služena je misa zadušnica koju je u župnoj crkvi predvodio Andrija Kopolović iz Subotice, a koja je uljepšana pjesmom crkvenoga pjevačkog zbora u pratnji aljmaškoga kantora Istvána Ara-

dija na orguljama. Predavanje o Antunovićevoj knjizi Bog s čovjekom održao je velečasni Andrija Anišić, župnik crkve svetog Roka u Subotici, s pozivom na ponovno izdavanje ovog Antunovićeova djela.

Spomen-dan je završen programom KUD-a „Zora” i hrvatskim balom u gostionici „Žuto ždrijebe”, a goste je zabavljao orkestar iz Mohača.

S. B.



**KANIŽA** – Hrvatska manjinska samouprava za 25. studenog organizira svoj tradicionalni Hrvatski bal u kaniškom restoranu „Ambrozija”. Kaniški bi Hrvati voljeli da se na balu okupe Hrvati iz cijele regije. Ulaznice se mogu kupiti u uredu Hrvatske manjinske samouprave za tri tisuće forinti.

**MLINARCI** – Zajedničkim zalaganjem Mjesne samouprave, Općine Donja Dubrava i Udruge za zaštitu interesa nacionalnih i etničkih manjina, 2. listopada započeo je Projekt Inno-Mur koji se ostvaruje u okvirima Programa za susjedstvo Slovenija – Mađarska – Hrvatska. Program obuhvaća područje od Zalakarosa do Letinje uključujući u njega i hrvatska pomorska naselja. Unutar projekta organizirat će se izobrazba za projektne menadžere, na koji se može prijaviti 25 osoba s jedne i druge strane Mure. U Mlinarcima su se 13. studenoga sastali načelnici i predsjednici hrvatskih manjinskih samouprava kako bi poslušali izvješće Lászlóa Ódora menadžmenta o projektu. On je zamolio nazočne da dobro razmisle koga će kandidirati na tečaj, naime, ubuduće te osobe moći će pomagati pri pisanju natječaja. Unutar projekta bit će održani work-shopovi, bit će izdana periodika na tri jezika, otvorit će se web-stranica za informiranje, a što je najvažnije, budući projektni menadžeri morat će izraditi projekte s određenim temama koje se vežu uz područje.

**HÉVÍZ** – Članovi mješovitoga pjevačkog zbora grada Kaniže uspješno su se natjecali na Festivalu dedede. Dodeljene su im dvije prve nagrade u dvije kategorije. Uz nagradu bio je priložen i jednodnevni boravak u héviskim toplinama. No, zbor 11. studenoga u toplice nije išao praznih ruku, naime, održao je kraći program hrvatskih pjesama i plesova.

**SERDAHEL** – Klub umirovljenika svake jeseni priređuje za svoje članove zabavu. Dana 18. studenoga sastali su se u domu kulture i proslavili imendan i rođendane onim članovima koji to imaju u jesen.

**SERDAHEL** – Osnovna škola „Katarina Zrinski” 17. studenoga prisjećala se povijesnog lika čije ime nosi. Prije nastave razredi su položili vijenac pod brončani reljef Katarine Zrinski, a u okvirima prigodnoga programa pročitana je njezin životopis, te pjesme vezane uz njezin lik.

**BAJA** – Povodom obilježavanja 20. obljetnice postojanja, bajski orkestar Čabar u subotu, 25. studenoga, priređuje bal u Športskoj dvorani Općega prosvjetnog središta na Vancagi (Dózsina ul. 131) s početkom u 20 sati. Na zabavi će svirati orkestri Čabar, Banjo Jumping Band, Bačka banda, Kobolya, svi iz Baje, nadalje Duo Knipf iz Baškuta, Orašje iz Vršende, odnosno Mohača, Summás i Veszprémer Klezmer Band iz Vespri. Ulaz je slobodan, a stol se može osigurati samo s rezervacijom na telefonu 06/70-334 6540 ili e-mailom na gugan67@freemail.hu.

**BAJA** – Odjel za hrvatski jezik na Katedri za narodnosne i strane jezike pri Visokoj školi „József Eötvös“ u Baji organizira književnu tribinu 1. prosinca 2006. godine u 12 sati. Riječ je o suradnji osječkog ogranka Matice hrvatske i pečuskog časopisa Jelenkor na hrvatsko-mađarskim književnim antologijama. Na tribini će sudjelovati profesori s osječkoga Filozofskog fakulteta: Helena Sablić-Tomić, Goran Rem, Kristina Peternai te tajnik osječkog ogranka Matice hrvatske Josip Cveničić, zatim glavni urednik časopisa Jelenkor iz Pečuha Zoltán Ágoston, kao i Zoltán Medve, predavač na Katedri za mađarski jezik i književnost bajske Visoke škole. Oni već nekoliko godina surađuju, uređuju i objavljuju književne antologije koje će ovom prilikom i predstaviti zainteresiranoj javnosti.

Predstavit će antologiju suvremenoga mađarskog pjesništva na hrvatskom jeziku *Jelencore*, antologiju hrvatske kratke priče na mađarskom jeziku *És a Dráva csak fölyt (Tekla rijeka Drava)*, antologiju mađarske kratke priče na hrvatskom jeziku *Valoviti Balaton (Hullámzó Balaton)* te antologiju hrvatske postmodernističke poezije na mađarskom jeziku *A melankólia krónikája (Kronika melankolije)*. Ovim susretom u Baji, stjecištu multikulturalnosti i višejezičnosti, Odjel za hrvatski jezik želi promovirati književne, jezične i povijesne veze Hrvata i Mađara, dobrih susjeda, suradnika i prijatelja. Svi zainteresirani su dobrodošli na književnu tribinu.

#### Zahvala

Hrvatsko kulturno društvo Gradišće iz Petrovoga Sela takaj zahvaljuje svim dobrovoljcem za ponudjeni 1%. U 2005. ljetu je tako HKD podupiran s 65 282 Ft, što je potrošeno na nabavu narodnih nošnjev i ženskih cipelov.

## Hrvatska večer u Harkanju



Hrvatska manjinska samouprava grada Harkanja 10. listopada priredila je tradicionalnu Hrvatsku večer. Programi su počeli svetom misom koju je predvodio velečasni Ladislav Ronta sa zborom hrvatskih svećenika: Jozom Egrijem iz Vajslova, Vladom Škrinjarićem iz Slatine i Jozom Kresićem iz Podravske Moslavine. Potom je druženje nastavljeno u gradskom domu kulture s bogatim folklornim programom u kojem su nastupili: Mješoviti zbor „Ladislav Matušek“ iz Kukinja, Dječja plesna grupa Hrvatske manjinske samouprave iz Čavolja, KUD „Mohač“ iz Mohača, KUD „Baranja“ iz Pečuha, Mješoviti pjevački zbor umirovljenika iz Čavolja, te Plesači osnovne škole i Mješoviti zbor iz Harkanja.

Harkanjski dom kulture bio je prepun, kao i svake godine kada ovdášnji Hrvati priređuju svoju večer. Okupe oko sebe mnogobrojne prijatelje i zajedno s njima do ranih jutarnjih sati raduju se uz pjesmu, ples i hrvatsku riječ. Tako je to bilo i ove godine.

Nazočnima se obratila predsjednica Hrvatske samouprave Žuža Gregoš koja je između ostalih pozdravila i ministricu savjetnicu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesnu Njikoš Pečkaj, te brojne uzvanike i drage goste.

Kroz dvosatni folklorni program vodila nas je Đurđa Geošić.

Domaćine su predstavljali plesači osnovne škole koji su pokazali zavidno znanje i

umješnost plesanja. Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata okosnica je i nositelj svih kulturnih događanja u gradu. Ima brojno članstvo, a utemeljen je prije tri godine. Često nastupa u svome gradu, a i tamo gdje ga pozovu. Pjeva na svetim misama u harkanjskoj crkvi koje se redovito služe svakoga zadnjeg petka u mjesecu, pod vodstvom velečasnog Ladislava Ronte.

Zatim su slijedili gosti: Kukinčani, Mohačani, Čavoljci ... Redajući se na pozornici, svojim nastupom izazvali su burno oduševljenje publike.

Nastupom starije skupine KUD-a Mohač, koja je izvela koreografiju Stipana Filakovića „Veseo i tužan Semartin“, mnogi su Semarčani zaplakali nad selom i narodom koji je napustio svoja ognjišta, zaplakali za svijetom koji je počeo polako, ali sigurno nestajati prije trideset godina. Da bi i nakon programa veselje i druženje potrajalo, pobrinuli su se ljubazni domaćini koji su svakoga rado čekali oko svoga stola. Uza svirku i pjesmu na pozornici u izvedbi orkestra Podravka i uz pozornicu uz mnoge tamburice, pjevače, bečarce, druženje je potrajalo do kasnih noćnih sati, i nitko te večeri nije želio otići iz Harkanja jer bila je to večer za pamćenje, večer druženja i susreta koji su tako rijetki u svijetu, pa i našem hrvatskome, večer gdje smo se svi mi koji smo bili tamo, osjećali kao kod kuće.

Branka Pavić Blažetin



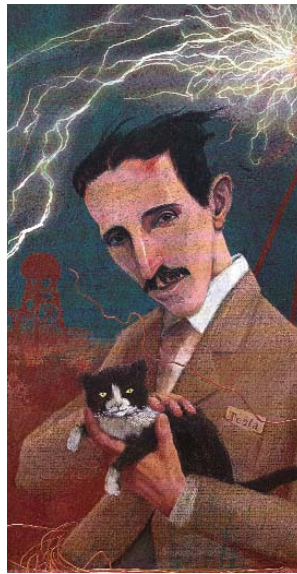


Preporučujemo – pročitajte!

## Ivica Ivanac: Gospodar munja

Vjerojatno ste već mnogo puta čuli da je 2006. godina posvećena znanstveniku Nikoli Tesli povodom 150. obljetnice njegova rođenja. Nikola Tesla izumio je elektromagnetski motor, osnovu svih strojeva koji se pokreću izmjeničnom strujom. U nekoj mjeri njemu možemo zahvaliti i telefoniranje mobitelom, naime, izumio je bežični prijenos električne energije. Zbog izuma utemeljenih na izmjeničnoj struji, koji su postali temeljem razvoja elektrotehnike, Teslu smatraju jednim od najplodnijih izumitelja uopće.

Danas kada kod kuće uključite radio, računalo, televizor ili video, grad u neonskom svjetlu itd., možda i ne znate da sve to treba zahvaliti genijalnom umu Nikole Tesle Roman Gospodar munja prati cjelokupni Teslin život od djetinjstva u rodnom Smiljanu, preko školovanja do odlaska u SAD, gdje započinje njegov strelovit uspon. Knjiga je namijenjena ponajprije mladima, sadržava obilje pustolovina iz života toga znanstvenika.



MALA  
STRANICA

Izradila: Dijana Kovači  
iz Fifeháza

## Glasnikova mala učilica

Dragi školarci! Zacijelo ste se već dobro uhodali u učenje u novoj školskoj godini. Naš tjednik želi vam pomoći u učenju hrvatskoga jezika. Svakog tjedna moći ćete naći malu zadaću, križaljku ili pitalicu što možete riješiti. U tome vam mogu pomoći i učiteljice. Ako to svaki tjedan učinite i sva rješenja nam pošaljete, Glasnik će vas nagraditi. Želimo vam mnogo uspjeha!

Popuni ove rečenice sa zadanim riječima.

KIŠA, JABUKA, TORBA

Šareni listopad miriše po \_\_\_\_\_.

Što si to natrpao u \_\_\_\_\_?

Mama je na dijete i već treći dan jede samo \_\_\_\_\_.

Sve je manje sunca, a sve je više \_\_\_\_\_.

Otvori kišobran, počela je \_\_\_\_\_!

Na mojoj je \_\_\_\_\_ nacrtan superjunak.

\_\_\_\_\_ je kraljica voća.

Padala je \_\_\_\_\_, a meni je \_\_\_\_\_ pala u blato.

## Zanimljivosti iz školskog života

U školi rabimo pojedine predmete gotovo na svakom satu. To nam je potpuno prirodno da su oko nas, a i ne pomislimo tko ih je izmislio ili zbog čeka ih nazivamo određenim imenom.

**Olovka** je nastala od olova još u 11. stoljeću. Svaka je bila teška između 1,2 ili 3 kilograma. Olovo je tako teško da su mnogi učenici Dubrovačke Republike u 16. st. tri ili četiri olovke morali natovariti na mazge ili ih teretnim kolima dovoziti u školu. Sačuvan je poučan zapis francuskog učenika plemića Olivera de Magnyja kojemu je za komplet crtaćih olovaka iz likovnoga, što mu je mama kupila za rođendan, trebala karavana s osam konja.

Šiljila za te prve olovke nije bilo, nego bi se oštrile na nakovnju koji je bio postavljen pokraj učiteljeva stola. Čekić kojim su se oštrile svaki je učenik nosio za pojasom. Tko je htio da vrh bude doista zašiljen, poslije bi olovku pritegnuo u škrupac i izbrusio je turpijom koja se nije nosila za pojasom, nego u pernici na leđima.

## Naš izlet u Zagreb

U Zagreb smo putovali vlakom. Pratila nas je razrednica Zsanett.

Kad smo stigli, odmah smo vidjeli da je Zagreb jako lijep grad. Bili smo na mnogo mjesta, u različitim muzejima. Jedan od najzanimljivijih bio je Tehnički muzej, gdje smo otišli i u umjetni rudnik. U zvjezdarnici smo teleskopom vidjeli zanimljive zvijezde. Bili smo i u crkvama: u Katedrali, u crkvi svetog Marka koja je bila zanimljiva zbog raznobojnih krovnih crepova kojima su oblikovani grbovi Hrvatske, Dalmacije, Slavonije i grada Zagreba. Pogledali smo i Hrvatsko narodno kazalište ispred kojeg je „Zdenac života“, rad kipara Ivana Meštrovića. Vidjeli smo i Kamenita vrata, ulaz u Gornji grad. Bilo nam je jako zanimljivo u Maksimiru, u Zoološkom vrtu gdje smo

vidjeli puno zanimljivih životinja. Često smo se okupljali na glavnome zagrebačkom trgu, na Trgu bana Josipa Jelačića, i prošetali do Cvjetnog trga. Ne smijemo zaboraviti ni naše domaćine ni slobodne programe koje smo s njima provodili. Djeca su bila jako otvorena i brzo smo se sprijateljili. Gotovo svaku večer izlazili smo u parkić ispred Kaptolskog centra, povećega trgovačkog središta.

Prve večeri su nas častili i picom, a jednog dana organizirali su nam odlazak u kino gdje smo pogledali film „Klik za savršen život“. Zadnje večeri Alma, djevojčica kod koje je bila Réka, organizirala je kućni tulum. Bilo je zabave, plesanja i ... romantike. Bilo nam je izvrsno i, vjerujem, da bismo svi to još jednom ponovili.

*Učenici 6. razreda, OŠ Miroslava Krleža, Pečuh*



**PEČUH** – Hrvatski vrtić u Pečuhu utemeljen je prije 30 godina, 1976. Proslava 30. obljetnice postojanja pečuskoga hrvatskog vrtića zbit će se 30. studenoga s početkom u 16 sati u auli Hrvatskoga vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleža na adresi Ulica Szigeti 97. Izložba fotografija, dječji crteži i gala program dio su programa na koji organizatori očekuju sve bivše pitomce i zainteresirane.

**KATOLJ** – Zaštitnica sela Katolja je sveta Kata. Katoljci će svoju sveticu i crkveni god proslaviti 25. studenog u prelijepoj katoljskoj crkvi svetom misom na hrvatskom jeziku koju će služiti svećenik Ilija Čuzdi iz Olasa. Navečer u mjesnom domu kulture priređuje se tradicionalni bal na kojem će svirati orkestar Badel.

**BUDIMPEŠTA** – U sklopu Tjedna hrvatskoga pletera, u budimpeštanskom HOŠIG-u 14. studenog održalo se školsko natjecanje u kazivanju narodne priče. Tjednu su sudjelovali i učenici 7. razreda osnovne škole iz Petrovoga Sela. Tjedan hrvatskoga pletera svečano je otvoren izložbom „Nasljedstvo Hrvata u Mađarskoj“ koju je priredio muzeolog Jakša Ferkov, kustos Mohačkog muzeja Dorottye Kanizsai. U srijedu, 15. studenoga, za zainteresirane učenike te škole u poslijepodnevnim satima organizirana je etnografska radionica, 16. studenog otvoreni dan u školi, te proslava i zabava, ovogodišnja Brucošijada, a je 17. studenoga HOŠIG-ov gost bila je Slamarska sekcija tavankutskoga KUD-a „Matija Gubec“.

**MOHAČ** – Izaslanstvo toga grada boravilo je na proslavi Dana Belog Manastira 11. studenoga. Članica izaslanstva bila je i predsjednica Hrvatske samouprave grada Mohača Marija Barac koja je u ime grada Mohača i Hrvata u tome gradu predala i prigodan poklon predsjedniku hrvatskog Sabora Vladimiru Šeksu koji je također sudjelovao belomanastirskoj proslavi. Prijateljske veze dvaju gradova dugogodišnje su i neprekinute. Mohačko je izaslanstvo sudjelovalo svečanoj sjednici gradskoga vijeća.

**MOHAČ** – Mohačani se svake godine sjete svojih pokojnika, Hrvata koji su zadužili mohačku Šokadiju. Tako su članovi Hrvatske samouprave toga grada i ove godine položili vijence sjećanja na grobove Anke Kršić, Stipana Barca, Matije Kovačića, Đure Đuroka i Antuna Lovaka.

*Susret prijateljskih naselja u Santovu*

## Susret Šokadije i forum Hrvatskoga glasnika

**Prije 10 godina, na Sviječnicu, 3. veljače 1996., u Santovu je potpisan okvirni ugovor o prijateljskoj suradnji Općine Petrijevci, naselja na Dravi, nedaleko od Osijeka, i santovačke Hrvatske samouprave na polju kulture, školstva, vjere i športa. U proteklom razdoblju organizirano je niz uzajamnih susreta, ostvaren je velik broj raznih priredaba i međusobnih posjeta. Postalo je tradicijom da Kulturno-umjetnička udruga „Nikola Šubić Zrinski“ svake jeseni gostuje u Santovu s cjelovečernjim kulturnim programom, a Santovci redovito sudjeluju na Petrijevačkim žetvenim svečanostima.**

Ta je suradnja radi oživljavanja neka-dašnjih veza, 2002. godine proširena na susjedni Bački Breg i Bački Monoštor, šokačkohrvatska naselja u Vojvodini, s kojima je Santovo povezano zajedničkom prošlošću i brojnim rodbinskim vezama.

Nakon što je desetogodišnja suradnja ove godine obilježena uzajamnim kulturnim i športskim susretima, u subotu, 18. studenoga, ponovno je upriličen Susret prijateljskih naselja u Santovu na kojem su sudjelovali predstavnici Bačkog Monoštora, Bačkog Brega i Petrijevacu.

Prije hrvatske kulturne večeri, u mjesnom domu kulture predstavljen je tjednik Hrvata u Mađarskoj povodom obilježavanja 15. godišnjice izlaženja Hrvatskoga glasnika i 60. godišnjice neprekinutoga hrvatskog novinstva u Mađarskoj. Na svojevrsnom susretu čitatelja sudjelovali su glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika Branka Pavić Blažetin, predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, konzul-savjetnica Generalnoga konzulata RH u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj i autor ovih redaka, suradnik Hrvatskoga glasnika iz Bačke.

Branka Pavić Blažetin ukratko se osvrnula na važnost hrvatske pisane riječi u očuvanju materinskog jezika i nacionalne svijesti hrvatske zajednice. Kako uz ostalo reče, Hrvatski glasnik, koji izlazi redovito svakoga tjedna, a piše o svim zbivanjima vezanim za našu zajednicu od Bačke do Gradišća, svojevrsna je oaza hrvatske pisane riječi u Mađarskoj. Ujedno je pozvala okupljene na suradnju, te da se u što većem broju pretplate, čitaju i šire naš list, a posebno važno bilo bi da se on približi djeci i mladima preko škole.

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac podsjetio je na utemeljenje i značenje Hrvatskoga glasnika, prisjetivši se najpoznatijih njegovatelja hrvatske pisane riječi rodnom iz Santova: Branka Filakovića, dr. Marina Mandića i Stipana Blažetina, koji na žalost više nisu među nama, te Stipana Filakovića i Marka Dekića, dugogodišnjih suradnika Hrvatskoga glasnika i Hrvatskoga kalendara.

Spomenuo je i, na žalost, neriješeno financiranje našega tjednika izražavajući nadu da će i Mađarska i naša matična



domovina Hrvatska ubuduće pružati veću potporu jedinom tjedniku Hrvata u Mađarskoj.

Pomoć matične domovine obećala je i konzul-savjetnica Vesna Njikoš Pečkaj, koja je uz ostalo naglasila da je očuvanje hrvatske pisane riječi naša zajednička obveza. Kako je ovo bio njezin drugi posjet Santovu, koje je prvi put posjetila prigodom potpisivanja sporazuma između santovačke i Hrvatske državne samouprave o predaji školskih zgrada i kupnji nekretnine za izgradnju novog učeničkog doma, izrazila je zadovoljstvo s pokretanjem izgradnje novog učeničkog doma santovačke hrvatske škole što će, kako je istakla, podupirati i hrvatska država.

Nakon predstavljanja Hrvatskoga glasnika, susret je nastavljen kulturnim programom u kojem su nastupili KUU „Nikola Šubić Zrinski“ i KUD Hrvata „Bodrog“ iz Bačkog Monoštora, i to spletom izvornih šokačkih plesova i pjesama svoga mjesta, u izvornoj šokačkoj nošnji. S pozornice je zračila ljubav prema tradiciji, prema našim narodnim običajima, pjesmama i plesovima, što je okupljena publika nagrađivala pljeskom.

Mlađe i starije folklorne skupine zajedno pokazale su nam da je očuvanje tradicije i te kako moguće, samo je potrebna dobra volja, puno truda i ljubavi prema svojoj baštini, a napose osjećaj zajedništva.

Večer je uljepšana zajedničkom večerom i druženjem gostiju i domaćina u mjesnoj gostionici, uz pjesmu i plesnu zabavu na kojoj su okupljene zabavljali gostujući tamburaški sastavi.

S. B.





**Dan umirovljenika u Pustari**

Od 680-ak žitelja Pustare 190 se ubraja među umirovljenike. Riječ je, dakle, umalo o trećini stanovništva sela. Seoska samouprava za njih, već tradicionalno, održava njihov dan, kada su oni u središtu pozornosti. Priređuje za njih program, svečanu večeru i zabavu.

Na Danu umirovljenika, 18. studenog, okupilo se više od stotine baka i djedova u domu kulture, gdje ih je pozdravio načelnik dr. Tibor Szirti. On je istaknuo ljepotu starije dobi, kada ljudi još mogu biti aktivni, a njihova je prednost iskustvo koje su stekli godinama. Često stariji ljudi mogu dati dobre savjete mlađima, podupirati ih, a mladi ne smiju zaboraviti što su sve dobili od njih. Tog dana prisjećaju se i onih žitelja koji su tijekom godine preminuli, a ne zaboravljaju ni najstarijeg žitelja. S malim darom načelnik čestita najstarijoj osobi sela, ovaj put Katici Androci (rođena 1921. g.) koja, na žalost, nije mogla doći zbog bolesti, ali posjetit će ju kod kuće. Inače, mjesna samouprava nemoćnim

starijim osobama omogućuje dostavljanje objeda, a prema planovima, ubuduće će im moći pružiti nešto veću pomoć, naime, zajedno s mlinaračkom samoupravom uspješno se natjecala za mali autobus koji bi dobro došao kod raznih seoskih usluga. Svake godine za Božić samouprava skromnim poklonom pomaže one starije osobe koje su socijalno ugrožene, a ubuduće bi voljela osnovati i klub starijih osoba, ponuditi im prostoriju ako se ostvari dom seoske zajednice. Na Danu umirovljenika gledatelje je razveselio program polaznika mjesnoga dječjeg vrtića s hrvatskim i mađarskim pjesmama o jeseni, brojalicama, igricama. Njih su pripremile odgajateljice Eržebet Deli, Katica Doboš i Marija Karadi. Omiljen je bio i mjesni ženski pjevački zbor, koji se predstavio hrvatskim i mađarskim pučkim pjesmama, a plesnom vještinom predstavio se plesački ansambl «Zala gyöngye» iz Kaniže. Druženje umirovljenika nastavilo se večerom i zabavom.

### U spomen

Nakon dugotrajne bolesti, u svojoj 70. godini, 12. studenoga preminula je Fićehaskinja Aranka Novak, aktivna članica pomurske hrvatske zajednice.

Teta Aranka, kako su ju zvali u selu i u drugim pomurskim naseljima, bila je vrlo djelatna na polju hrvatske kulture.

Za njezino ime veže se osnivanje fićehaskoga pjevačkog zbora, suradnja s Legradom; bila je dugo godina voditeljica vjerske zajednice u rodnome selu, a jednako tako i mjesnog ogranka Crvenoga križa. Pod njezinim ravnanjem mnogo puta su organizirane priredbe vezane uz hrvatske običaje i kulturu, na koje je pozivala Hrvate iz okolnih sela i Međimurja. Teta Aranka mladež je podučavala sviranju citere, pučkim pjesmama, običajima i starim igrama. Bila je poznata po svojoj dobroj duši; gdje god je mogla, uvijek je pomagala.



*Teta Aranka (u sredini) među fićehaskim pjevačima*

Bila je dobitnica priznanja „Za kulturu sela Fićehaza“, te priznanja Saveza Hrvata u Mađarskoj, također za kulturnu djelatnost. Tetu-Aranku Novak na posljednji počinak ispratili su predstavnici Društva Horvata kre Mure i KUD-a Sumarton te prijatelji i rodbina. Neka joj bude laka zemlja!

**SANTOVO** – Hrvatsko kazalište iz Pečuha u srijedu, 29. studenoga, ponovno gostuje u Santovu. Ovaj put prikazat će Mujičić-Senker-Škrabinu komediju Trenk, iliti divlji baron, u režiji Tahira Mujičića. Predstava će se upriličiti u domu kulture u 19 sati, a ulaz je slobodan.

**MOHAČ** – Na razini sindikata, od 7. do 9. studenog u tome gradu organiziran je međunarodni susret vatrogasaca i stručna konferencija kojoj su sudjelovali i vatrogasci iz hrvatskih gradova Vukovara, Osijeka i Belog Manastira. Veze mohačkih vatrogasaca sa spomenutima stare su više desetljeća. Na stručnoj konferenciji bilo je riječi o poboljšanju uvjeta rada vatrogasnih službi, a uza sudionike iz Mađarske i Hrvatske došli su i vatrogasci iz Poljske i Bosne i Hercegovine.

**BUDIMPEŠTA** – U Galeriji Múhely 31. listopada veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Stanko Nick i povjesničar umjetnosti László Beke otvorili su izložbu umjetnika Ivana Ladislava Galeta pod naslovom Proširena fotografija. Multimedijalni umjetnik Ivan Ladislav Galeta predavač je na mnogobrojnim europskim sveučilištima i voditelj Zagrebačkoga sveučilišnog centra za multimedijalne programe. Utemeljitelj je animacijskoga studija i studija novih medija na Zagrebačkome sveučilištu. Zanimljivo je kako je Ivan Ladislav Galeta, čiji se radovi nalaze između ostalog u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, u pariškom Centru Georges Pompidou.

### HRVATSKA SAMOUPRAVA GRADA BUDIMPEŠTE

srdačno Vas poziva na

#### BOŽIĆNI KONCERT

MJEŠOVITOGA PJEVAČKOG ZBORA  
ŽUPE SV. NIKOLE TAVELIĆA  
iz Zagreba

koji će se održati  
3. prosinca 2006. godine  
nakon mise koja počinje  
u 17 sati.

Mjesto održavanja koncerta:

**crkva sv. Mihovila**

(Budimpešta, V. okrug, Váci u. 47)

**Naručite Hrvatski kalendar  
2007**

Poštovani čitatelji! Pozivamo vas, sve hrvatske civilne udruge i društva, pojedince, manjinske samouprave i sve zainteresirane da do 30. studenoga naručite kod Croatica Kht. Hrvatski kalendar 2007, kako bi navrijeme bio s vama u vašem domu. Detaljnije informacije možete dobiti na telefonu: 00-1-269-1974. Narudžbe možete slati poštom na adresu: Croatica Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

**Cijena Hrvatskoga kalendara  
2007 je 500 Ft.**

**DOČEK NOVE 2007. GODINE**

**U HRVATSKOJ NA JADRANU  
U PANSIONU „ZAVIČAJ“  
NA OTOKU PAGU**

**OD 30. PROSINCA DO  
2. SIJEČNJA**

**(tri noćenja u dvokrevetnim  
sobama uz polupansion)**

**SAMO 650 KUNA  
PO OSOBI**

**Svira:  
PINKA BAND  
(Petrovo Selo)**

**Prijave:  
zavičaj@zd.t-com.hr  
(fax) 00-385-23-616-064**

**Informacije:  
06 30 227-3260 ili  
00 385 98 376 990**

**MTV Hrvatska redakcija  
Hrvatsko kazalište Peèuh  
Generalni konzulat Republike Hrvatske u Peèuhu**

**...provedite veèer s našim domaćim  
izvođaèima i**

**ZVONKOM BOGDANOM**

**u petak, 1. prosinca 2006.g., s  
poèetkom u 19 sati**

**Mjesto koncerta:  
aula Peèuškoga medicinskog fakulteta  
(Peèuh, ul. Szigeti 12.)**

**Informacije:**

**Hrvatsko kazalište Peèuh**

**72/ 210-197, 20/556-2416**

**[www.horvatszinhaz.hu](http://www.horvatszinhaz.hu)**

**Ulaznice: I. kategorija: 1200 (sjedenje)**

**II. kategorija: 700 (stajanje)**

**ÈESTIT I VESEO BOÈLETE SRETNU  
I USPJEŠ**

**Božićni  
koncert  
Peèuh**

**Čitajte i širite  
Hrvatski glasnik!**